scenariusz

warsztaty

Drugie życie koszulki, czyli jak zrobić własną włóczkę T-shirtową?

czas trwania
45-60 min

uczestnicy
dzieci, młodzież

efekt
własny motek włóczki

poziom
łatwy

materiały i narzędzia

- stare, czyste koszulki bawełniane lub bawełniane z domieszką elastanu
- ostre nożyczki krawieckie
- linijka lub miarka
- kreda krawiecka albo zmywalny pisak
- mata do cięcia (opcjonalnie)
- pojemniki lub koszyczki na gotową włóczkę
- etykiety do oznaczenia koloru i długości motka

cele

- poznanie praktycznych sposobów ponownego wykorzystania niepotrzebnych ubrań
- rozwijanie kreatywności i sprawności manualnej
- zapoznanie z techniką tworzenia włóczki z dzianiny
- kształtowanie postaw proekologicznych i świadomych wyborów konsumenckich
- pokazanie, że upcykling może być prosty, praktyczny i atrakcyjny

uwagi

Przygotowanie przed warsztatami:
poproś uczestników, aby przynieśli na warsztaty niepotrzebne koszulki. Warto przygotować kilka dodatkowych egzemplarzy, szczególnie większych. Koszulki powinny być wcześniej wyprane i suche.

Jakie koszulki najlepiej wybrać?
Najlepszy wybór, to bawełniane T-shirty z dzianiny jersey.
Szukajmy koszulek miękkich, elastycznych, które po rozciągnięciu wracają do swojego kształtu. Bawełna lub bawełna z niewielką domieszką elastanu sprawdzą się bardzo dobrze.
Szczególnie polecane są koszulki bez szwów bocznych.
Mają postać materiałowej tuby i pozwalają uzyskać długi, ciągły pasek włóczki, bez konieczności łączenia wielu krótkich kawałków.
Warto wykorzystać stare, gładkie koszulki, najlepiej takie, które są już zbyt zużyte do noszenia, ale nie są poplamione ani zanieczyszczone. Gładkie materiały dają bardziej jednolitą włóczkę.
Czego lepiej unikać?

- koszulek z dużymi, sztywnymi nadrukami na całej powierzchni
- materiałów nierozciągliwych, np. klasycznej tkaniny koszulowej
- bardzo cienkich i mocno zniszczonych dzianin, które łatwo się rozrywają
- materiałów z grubymi szwami i aplikacjami, które utrudniają cięcie

Warto też pamiętać, że koszulki ze szwami bocznymi można wykorzystać – trzeba jedynie odpowiednio ominąć lub usunąć szwy podczas przygotowywania pasków.

scenariusz

główny pomysł

zamiast wyrzucać starą, niepotrzebną koszulkę, zamieniamy ją w miękką, elastyczną włóczkę, z której można stworzyć zupełnie nowe przedmioty. To prosta metoda upcyklingu, łącząca kreatywność, rękodzieło i odpowiedzialne gospodarowanie zasobami.

dlaczego warto?

Każda szafa kryje ubrania, których już nie nosimy. Za małe koszulki, wyciągnięte T-shirty, ubrania z drobnymi uszkodzeniami czy takie, które po prostu przestały nam się podobać. Nie zawsze nadają się do przekazania kolejnej osobie, ale to nie znaczy, że straciły swoją wartość.
Jednym ze sposobów na ich ponowne wykorzystanie jest stworzenie tzw. T-shirt yarn, czyli włóczki wykonanej z pasków dzianiny koszulkowej.
Dlaczego warto?

- ograniczamy ilość odpadów – wykorzystujemy materiał, który w innym przypadku mógłby trafić do punktu zbiórki tekstyliów
- dajemy ubraniom drugie życie – zamiast kupować gotową włóczkę, korzystamy z tego, co już mamy
- oszczędzamy pieniądze – do wykonania włóczki potrzebujemy przede wszystkim starej koszulki i nożyczek
- tworzymy niepowtarzalny materiał – możemy dobierać kolory, łączyć tkaniny i komponować własne zestawy
- uczymy się świadomej konsumpcji – przekonujemy się, że zużyty przedmiot może być początkiem czegoś zupełnie nowego

nowe zasady segregacji w Polsce

Od 1 stycznia 2025 roku obowiązuje w Polsce selektywna zbiórka odpadów tekstylnych, odzieży i obuwia. Zmiana wynika z przepisów unijnych, a jej wdrożenie nastąpiło poprzez przepisy krajowe zobowiązujące gminy do zapewnienia mieszkańcom możliwości oddawania tekstyliów w Punktach Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK).
Co to oznacza w praktyce?

- zużytych ubrań, tekstyliów domowych i obuwia nie należy traktować jak zwykłych odpadów zmieszanych
- każda gmina musi zapewnić przynajmniej jeden punkt PSZOK przyjmujący takie odpady
- nie oznacza to obowiązku posiadania w domu nowego pojemnika na tekstylia
- szczegółowe zasady i dodatkowe możliwości zbiórki zależą od rozwiązań przyjętych przez gminę

I właśnie tutaj pojawia się upcykling! Zanim oddamy niepotrzebną koszulkę do selektywnej zbiórki, warto sprawdzić, czy możemy jeszcze wykorzystać ją w domu lub podczas warsztatów. Nie każde ubranie musi od razu stać się odpadem – niektóre mogą zmienić się w materiał do dalszej twórczej pracy.
Warto jednak pamiętać, że samodzielne przerobienie koszulki nie zastępuje prawidłowej segregacji pozostałych tekstyliów, których nie wykorzystamy.

ile włóczki uzyskasz z jednej koszulki?

To jedna z ciekawszych informacji, którą warto przekazać uczestnikom warsztatów. Nie ma jednej uniwersalnej długości włóczki uzyskiwanej z T-shirtu. Zależy ona od rozmiaru koszulki, ilości materiału, sposobu cięcia oraz szerokości pasków.
Orientacyjne wartości:
mała koszulka dziecięca 5-15m
T-shirt dorosłego 15-35m
koszulka męska XXL 25-40m

scenariusz

przebieg warsztatów krok po kroku

KROK 1. Przygotowanie koszulki
Rozkładamy koszulkę na płaskiej powierzchni i wygładzamy materiał
- odcinamy górną część koszulki (tą z rękawami) poniżej pach
- odcinamy dolny, gruby szew koszulki

Pozostawiamy środkową część koszulki w formie materiałowej tuby.

KROK 2. Składanie materiału
Układamy materiał na płasko i składamy go wzdłuż, pozostawiając około 2–3 cm nieprzeciętego materiału przy przeciwległym brzegu (składanie zobacz na zdjęciu powstałym w Pracowni Orange w Brzeszczach). Ten fragment będzie łączył wszystkie paski w jedną długą taśmę.

KROK 3. Wycinanie pasków
Tniemy materiał poprzecznie, na paski o szerokości około 2cm. Ważne: nie przecinamy całkowicie pozostawionego brzegu! Dzięki temu z pasków powstanie jeden, długi odcinek włóczki.

KROK 4. Łączenie pasków w jedną taśmę
Rozkładamy materiał i odnajdujemy nieprzecięty fragment. Teraz wykonamy cięcia ukośne, łącząc kolejne paski ze sobą (zobacz foto). Zaczynamy od pierwszego paska i prowadzimy nożyczki po przekątnej do następnego. Powtarzamy tę czynność na całej długości materiału. W efekcie otrzymamy jeden długi, ciągły pasek dzianiny.

KROK 5. Formowanie włóczki
Chwytamy pasek oburącz i stopniowo rozciągamy go na krótkich odcinkach. Pod wpływem rozciągania brzegi dzianiny zaczną zawijać się do środka. Płaski pasek zmieni się w miękki, zaokrąglony sznurek. Nie szarpiemy materiału – zbyt mocne rozciąganie może doprowadzić do jego zerwania.

KROK 6. Zwijanie motka
Na koniec mierzymy długość włóczki i przygotowujemy etykietę z informacją o jej długości oraz np. składzie materiału. Gotową włóczkę zwijamy w okrągły motek lub na kartonik i dołączamy do niego etykietkę.

zakończenie warsztatów (podsumowanie i rozmowa)

Na koniec przeprowadź krótką rozmowę z uczestnikami, zadaj pytania:
- czy spodziewaliście się, że z jednej koszulki można zrobić kilkanaście, a nawet kilkadziesiąt metrów włóczki?
- co jeszcze w naszych domach mogłoby otrzymać drugie życie?
- czy następnym razem, zanim wyrzucicie niepotrzebne ubranie, zastanowicie się, co można z niego stworzyć?

Każdy uczestnik zabiera po warsztatach swój motek do domu wraz z małą etykietą i informacją o długości motka

ciekawostka...

Osoby zajmujące się pozyskiwaniem włóczki T-shirtowej na codzień, potrafią wykorzystać prawie całą koszulkę (nie licząc szwów), a powstałe w ten sposób krótsze odcinki włóczki łączą w jeden, długi odcinek.

scenariusz

wskazówki dla prowadzącego

- paski o szerokości ok. 2cm są dobrym punktem wyjścia. Im szerszy pasek, tym grubsza i bardziej mięsista będzie włóczka
- jeśli materiał jest cienki i delikatny, można wycinać nieco szersze paski
- jeżeli koszulka ma szwy boczne, należy zwrócić uwagę na miejsca ich łączenia. Grube szwy najlepiej wyciąć, a powstałe odcinki połączyć
- nie wyrzucaj rękawów i pozostałych fragmentów koszulki -można z nich zrobić krótsze odcinki włóczki, podkładki, pompony lub wykorzystać je jako wypełnienie
- jeśli chcemy połączyć kilka koszulek w jeden motek, możemy zastosować łączenie pasków przez niewielkie nacięcia i przeplatanie końcówek. Pozwala to uniknąć grubych supełków

pomysły na rozwinięcie warsztatów - co zrobić z gotowej włóczki?

Najlepiej, aby spotkanie nie kończyło się na przygotowaniu motków. Warto zaproponować uczestnikom kolejne spotkanie, na którym wykonacie mały przedmiot, który pozwoli od razu wykorzystać nowo poznaną technikę, np.

- podkładka pod kubek
- mały koszyczek
- praktyczny pojemnik na drobiazgi
- bransoletka z warkocza
- dekoracja ścienna itp.

Do wykonania ww przedmiotów można użyć różnych technik - makramy, szydełkowania lub tkania, tak jak robiliśmy to w Brzeszczach, gdzie powstały małe tkane gobelinki:

Powodzenia!

Magdalena Bucka
Pracownia Orange w Brzeszczach
listopad 2026